

מצוה קעט הזהירנו מאכול אי זה שרץ שיהיה בלתי יחוד בין שרץ העוף בין שרץ המים בין שרץ הארץ. והוא אמרו יתעלה אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ, לאו זה בפני עצמו ולוקין עליו, והוא דומה לאיסור כולל לפיכך מי שאכל כלום משרץ הארץ לוקה שנים אחת משום וכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל ואחת משום אל תשקצו את נפשותיכם, ומי שאכל שרץ העוף לוקה שנים אחת משום וכל שרץ העוף טמא הוא לכם לא יאכלו ואחת משום אל תשקצו, ואם אכל בעל חיים עף וילך על הארץ עד שיהיה שרץ העוף ושרץ הארץ חייב עליו ארבע מלקיות, ואם חובר לזה שיהיה גם כן משרץ המים יהיה חייב עליהם שש מלקיות, החמש משום דג טמא שנאמר מבשרם לא תאכלו, והששית משום אל תשקצו לפי שהוא כולל גם כן שרץ המים, ואין אצלנו כתוב לאסור שרץ המים זולת אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ, ובאלו השרצים אמרו בגמרא מכות (דף ט"ז:) אכל פוטיטא לוקה ארבע, נמלה לוקה חמש, צרעה לוקה שש, וזהו הפירוש שפירש כל מי ששמעתי אומר או ראיתי דבריו בפירוש אשר פירש בזה המאמר שהוא אכל פוטיטא וכו', והוא פירוש בלתי אמתי לא ימשך ולא ישלם אלא על חלוף השרשים האמתים שבא עליהם המופת בלשון התלמוד, וזה כשתעיין במה שהקדמנו הנה תמצאם שחייבו שלש מלקיות מלאו אחד, והוא אל תשקצו, וכבר התבאר ביטול זה ושלא ילקה שתי מלקיות על לאו אחד בשום פנים כמו שהתבאר בחולין. וכבר הקדמנו אנחנו זה בשרש ט' ובארנוהו פעמים, והנה אביא לך דמיונות במה שעתיד. והמאמר האמתי אשר לא תתמה ממנו ולא תרחיקהו כי מי שאכל בעל חיים יהיה שרץ העוף ושרץ המים לוקה שתי מלקיות לבד, אחת משום [שרץ הארץ ואחת משום שרץ העוף, ואם יהיה גם כן שרץ המים לוקה שלש, אחת משום שרץ הארץ ואחת משום שרץ העוף שהתבאר בו לאו גם כן ואחת משום אל תשקצו שיאסור כל שרץ ושרץ המים גם כן בכלל כל שרץ כאומרו בכל השרץ השורץ. ואם אכל שרץ הארץ לבד לוקה אחת משום וכל השרץ השורץ וכו', וכן על שרץ העוף אחת משום שרץ העוף, וכן על שרץ המים אחת לבד משום אל תשקצו את נפשותיכם, ואין בהיותו זה הלאו כולל שרץ הארץ לוקה על שרץ הארץ שנים, כי אילו באו לנו אלף לאוין כלם מבוארין בשרץ הארץ אינו לוקה אלא אחת לפי שכלם נכפלו בענין אחד בעצמו, ואפילו אמר שרץ הארץ לא תאכל שרץ הארץ לא תאכלו שרץ הארץ לא יאכלו אלף פעמים לא יתחייב עליו אלא מלקות אחת. התראה אלו שקבעו זה השרש הנפסד יסברו שמי שלובש שעטנז לוקה שנים בעבור שבאו בו שני לאוין, לא ראיתם מעולם יסברוהו זה אבל יגנו אותו אילו אמרו אדם אחר ולא יגנו עצמם באמרם ששרץ העוף או שרץ הארץ לוקה שנים אחת בעבור הלאו המבואר בו ואחת משום אל תשקצו, וזה מן הבאור בענין לא יעלם מהנער הסכל. ואשוב אל הכוונה שהתחלתי לבארה ואומר כי כשיקרה שיתילד בעל חיים בזרע מן הזרעים או בפרי מהפירות ואחר כך יצא לאויר ואע"פ שהוא לא נגע בשטח הארץ הנה אם אכל אחד חייב מלקות אחת לפי שבא בו לאו בפני עצמו כמו שבארנו במצוה שלפני זאת. ואם פירש על הארץ והלך בה חייב על אכילתו אחת משום השרץ השורץ על הארץ לא תאכלום ואחת משום שקץ הוא לא יאכל, ואם קרה עם זה שלא

יהיה פרה ורבה חייב עליו שלש מלקיות השתים שקדם זכרם והשלישית לא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרומש, ואם נתחדש על אלו שהיה מעופף חייב עליו מלקות רביעית משום שרץ העוף טמא הוא לא יאכל, ואם יחובר על זה שיהיה שט במים עם היותו מעופף כמו שנראה זה תמיד במינין רבים חייב עליהם מלקות החמישית משום שרץ המים שכלל אותו לאו והוא אל תשקצו, ואם יחובר אל זה שיהיה זה הבעל חיים המתילד מעצמו מן האוכל עף גם כן חייב עליו מלקות ששית משום את אלה תשקצו מן העוף לא תאכלו, ולא תרחיק התילד עוף מעפוש והבריות רואים תמיד עופות יתילדו מן העפושים יותר גדולים מן האגוז הקטן, ולא תרחיק היותו מין אחד בעצמו והוא עוף טמא והוא שרץ העוף, שזה אינו רחוק כי הנה יהיה לו עניני העוף ופעולותיו ועניני שרץ העוף, הלא תראה פירושי הקדמונים כלם מנו לכל אלו שש מלקות דג טמא ושרץ המים וזה גם כן אמת לא תרחיקהו, כי הנה יתכן שיהיה דג ושיהיה שרץ המים, וכמו כן יהיה עוף ויהיה שרץ המים, וכמו כן יהיה עוף ושרץ העוף, וזהו פוטיטא שהוא עוף ושרץ העוף ושרץ הארץ ושרץ המים ולפיכך חייבין עליה ארבע מלקיות, והנמלה לוקה עליה חמש, וזאת הנמלה הנזכרת היא הנמלה הפורחת המתילדת מעפושי הפירות שאינה פרה ורבה וחייב עליה משום שרץ שפורש מן האוכל ואחת משום שורץ על הארץ ואחת משום רומש על הארץ ואחת משום שרץ העוף ואחת משום שרץ המים, והצרעה המתילדת מן העפושים גם כן נוספת על אלו היותה עוף ושרץ העוף, ואינו נמנע התילד הנמלה או הצרעה וזולתם ממני העופות והשרצים מן העפושים בתוך האוכל אלא אצל הסכלים שאין בהם ידיעה בחכמת הטבע אלא יחשבו כי כל מין מהמינים אי אפשר שיתילד איש מאישיהם אלא מזכר ונקבה בעבור שהם רואים זה. וכבר בארתי לך הענינים שבהם תתבונן ותאמר זה הבעל חיים אדם חייב על אכילתו כך וכך מלקיות וזה אינו חייב אלא כך. ומאלו הכתובים יתבאר לך כי מי שאכל בעל חיים כלו לא נבקש עליו שיעזר ולא נאמר אם היה בו כזית, אבל אם אכל יתוש קטן לוקה שלש מלקיות משום שרץ השורץ על הארץ ומשום השרץ הרומש ומשום שרץ העוף. והנה אמרו גם כן (מכות ט"ז:): המשהה נקביו עובר משום כל תשקצו, ומאן דשתי מיא בקרנא דאומן והוא כלי המציצה עובר משום כל תשקצו את נפשותיכם, והוא ההיקש שבאכילת הדברים הנמאסים ושתי הדברים המגונים שירחיקם האדם שיהיה מוזהר ממנו אבל אינו חייב מלקות עליו בעבור כי פשטא דקרא הוא בשרץ לבד אבל נכהו על זה מכות מרדות. הנה כבר התבארו לך כל מה שהקדמנו שזה הכתוב שהוא אל תשקצו אמנם לקחנו ממנו איסור שרץ המים בלבד שלא בא בו אסור מיוחד זולת זה, והבן זה. (ויהי ביום השמיני, קדושה הלכות מאכלות

אסורות פ"ב):

מצוה קפ הזהיר מאכול המתה, והוא אמרו לא תאכל כל נבלה ומי שאכל ממנה כזית לוקה. (ראה אנכי, קדושה הלכות מאכלות אסורות פ"ד):

מצוה קפח הזהירנו מאכול בשר שור הנסקל ואפילו נשחטהו קודם שנסקל שהוא מעת שנגמר דינו נאסרה אכילתו אף על פי שנשחט שחיטה כשרה, והוא אמרו לא יאכל את בשרו. ולשון מכילתא שור שיצא ליסקל וקדמו הבעלים ושחטוהו בשרו אסור באכילה לכך נאמר לא יאכל. ומי שאכל ממנו כזית לוקה. (משפטים, כי תשא, שם):